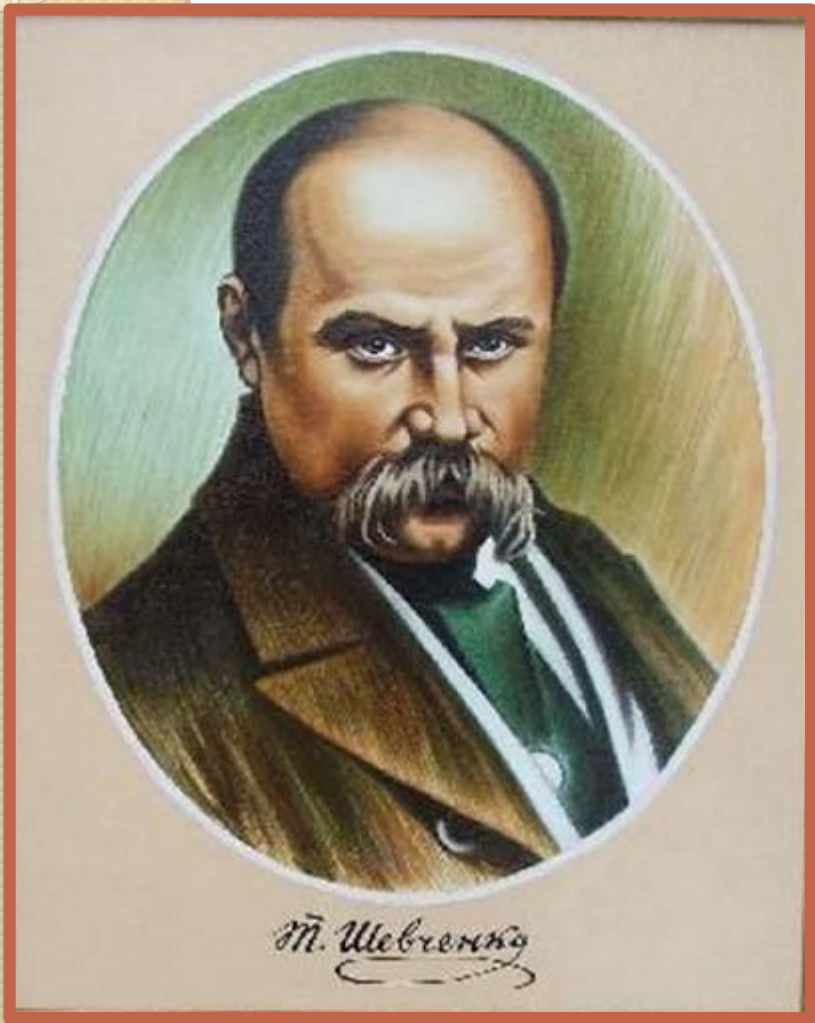

**«І мертвим, і живим,
і ненарожденим
землякам моїм, в
Україні і не в
Україні моє дружнєє
посланиє...»**

*Нема на світі
України,
Немає другого
Дніпра...*

Т. Шевченко

*Хто не
належить
вітчизні своїй,*

*Той не
належить і
людству.*

В. Бєлінський

ЖИТТЄВА ОСНОВА ТВОРУ:

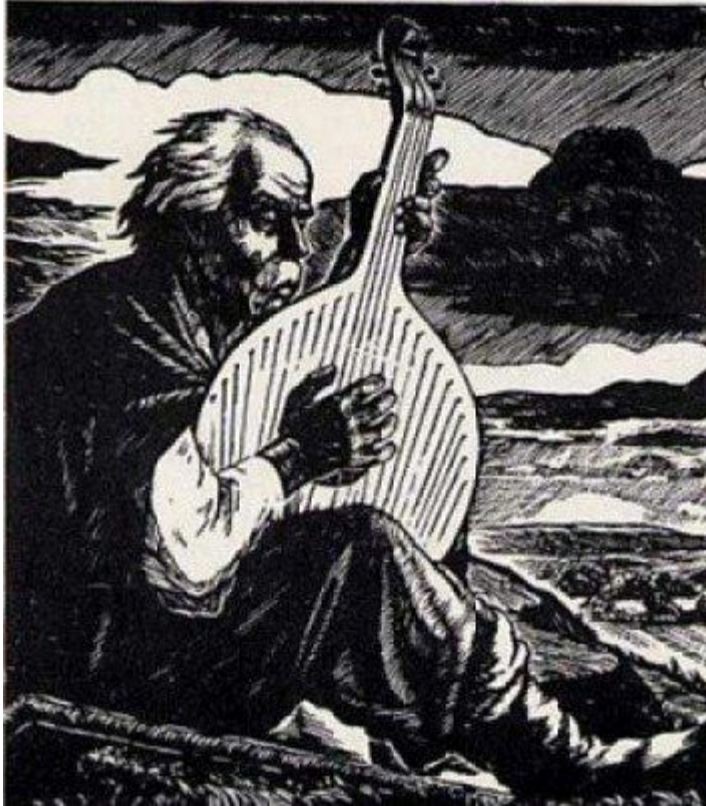
«І мертвим, і живим...» було написано у грудні 1845 року в с. В'юнищах, де Шевченко деякий час проживав у маєтку С. Самойлова. Т. Шевченко розумів, що для пробудження в українському народі національної і політичної свідомості потрібні освічені люди. Тільки їхня пропагандистська робота могла підняти й згуртувати трудові маси на боротьбу проти кріпосницької системи, спрямувати їхню громадянську енергію на відродження самостійної державності. Виявилося, що більшість дворян — реакціонери. Вони були задоволені політикою самодержавства, вірні йому і зовсім байдужі до громадських справ свого краю, його минулого й сучасного. Їх цікавило тільки особисте збагачення, основним джерелом якого була нещадна експлуатація кріпосницьких селян, своїх же земляків.

Серед інтелігенції були й національно свідомі українці, які любили свій рідний край, цікавилися його історією, бажали добра народові. Але ця частина освіченого класу була відірвана від трудових мас, не згуртована, не мала реальної програми дій. Її протест проти несправедливого ладу зводився до безплідних полемік. Малочисельна й безсила, вона була неспроможна очолити народно-визвольний рух, та й не прагнула до цього.

Тема:

І МЕРТВИМ
І ЖИВИМ
І НЕНАРОДЖЕНИМ...

- ***Показ змодельованого образу національної еліти, якою вона повинна бути, визначення її політичних та морально-етичних поглядів.***

Ідея:

- ◆ **утвердження віри народу в перемогу над класовим во рогом;**
- ◆ **різке засудження схиляння співвітчизників перед бур жуазною культурою Заходу;**
- ◆ **заклик до вивчення кращих здобутків світової науки, культури й літератури.**

Основна думка:

- **« Учись, читайте, / І чужому навчаєтесь, / Й свого не цурайтесь...»**
- **правду треба шукати на власній землі, силу слід черпати, спираючись на свій народ, справжню волю можна здобути в єднанні з ним;**
- **інтелігенція України повинна бути разом із народом, просвітити його, написати українську історію і зберегти культуру.**

Жанр:

Посланіє-звернення до представників панівного класу.

Послання — віршований або прозовий твір, написаний у формі листа чи звернення до однієї або багатьох осіб.

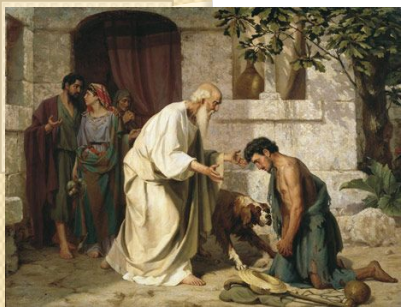

Особливість назви твору:

- **мертві** — українські поміщики — кріпосники;
- **живі** — інтелігенція, про яку поет найбільше говорить у творі;
- **«ненарожденні»** — простий народ, поневолений, не готовий до участі в боротьбі.
- У заголовку цього твору автор звертається не тільки до своїх сучасників, а й до «ненарожденних земляків», тобто до наступних поколінь українців — отже, й до нас. Він вчить, що наш порятунок — в єдності всіх сил нації.

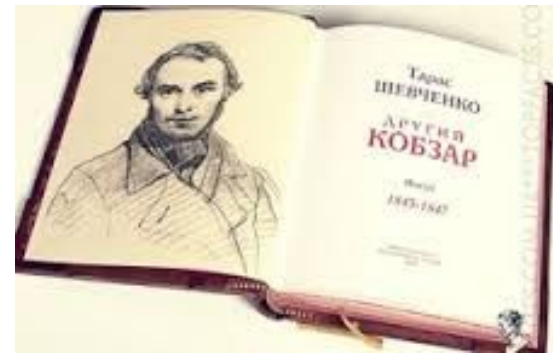

Значення епіграфа до твору:

Епіграфом до твору стали слова з **Біблії**:
«Коли хто говорить: «Люблю Бога, а брата свого ненавидить — лжа оце».

- Шевченко таким епіграфом натякає на панів, які експлуатують кріпаків і водночас говорять, що люблять народ. Цим самим поет порушує проблему лицемірства, фальшивого патріотизму, що ведуть згодом до зради, втрати своєї національної свідомості.

Композиція:

Послання оформлене суцільним **ліричним монологом**.

● **Перші чотири строфоїди** цього твору стосуються дворян-реакціонерів.

● У **другій частині** послання Т. Шевченко звертається до української інтелігенції і розкриває негативні сторони її світогляду та діяльності.

● У **заключному строфоїді** поет закликає всіх освічених людей об'єднатися з простим людом, бо тільки згуртування всіх сил нації може привести до визволення України з-під ярма російського самодержавства.

Від чого Т. Шевченко у творі «І мертвим, і живим...» застерігає ?

- Якби ви вчилися так, як треба, / То й мудрість би була своя.
- Оглухли, не чують; / Кайданами міняються, / Правдою торгують / І господа зневажають.
- А ви претесея на чужину / Шукати доброго добра.
- В німецькі землі, не чужії / Претесея знову.
- Бо хто матір забуває, / Того бог карає, / Того діти цураються, / В хату не пускають. / Чужі люди проганяють.

За що Т. Шевченко у творі «І мертвим, і живим...» дорікає?

- **І навіки прокленетесь / Своїми синами! / Не дуріте дітей
ваших.**
- **Отак-то ви навчаєтесь / У чужому краю!**
- **І всі мови / Слов'янського люду — / Всі знаєте. А своїї /
Дасть бі...**
- **Чого ж ви чванитеся, ви! / Сини сердешної України! / Що
добре ходите в ярмі, / Ще лучче, як батьки ходили. / Не
чваньтесь, з вас деруть ремінь.**
- **А чиєю кров'ю / Ота земля напоєна, / Що картопля
родить,— Вам байдуже.**
- **Доборолась Україна / До самого краю. / Гірше ляха свої
діти / Її розпинають.**

До чого закликає Т. Шевченко у творі «І мертвим, і живим...» ?

- **Полюбіте щирим серцем / Велику руїну, / Розкуйтеся, братайтеся!**
- **Не шукайте, не питайте / Того, що немає, / Схаменіться! Будьте люди, / Бо лихо вам буде.**
- **Розкуються незабаром / Заковані люде.**
- **Подивіться лишень добре, / Прочитайте знову / Тую славу.**
- **Обніміте ж, брати мої, / Найменшого брата,— / Нехай мати усміхнеться, / Заплакана мати.**

Т.Шевченко передбачає:

- якщо українські вельможі не схаменуться, то скоро гнів поневолених «низів» суспільства змете їх:

«Настане суд, заговорять

І Дніпро, і гори!

І потече сторіками

Кров у синє море

Дітей ваших... і не буде

Кому помагати».

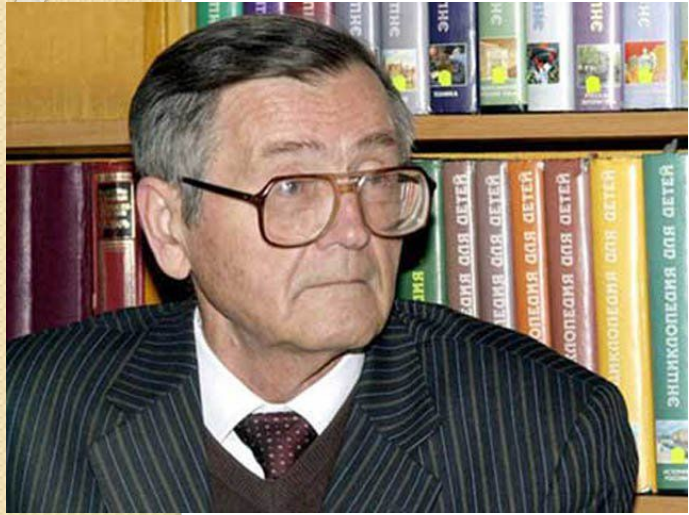

Проблемні питання послання:

- «...що ми?..
Чиї сини?
Яких батьків?
Ким? За що
закуті?».

За словами І. Дзюби,

Т. Шевченко — «творець в українській літературі, у духовному житті України того могутнього і нещадного духу національної самокритики, того "національного сорому", який завжди є потребою і передумовою великого національного руху, всякого національного відродження».

Тестове опитування:

1. За що поет дорікає панству? Вони:

- А) багато їдять і сплять; Б) не читають класичної літератури;
- В) правдою торгують і бога зневажають;
- Г) байдужі до долі дітей-сиріт.

2. Т. Шевченко називає Україну:

- А) великою руїною; Б) пограбованою і приниженою;
- В) квітучим раєм; Г) дівчиною-красунею.

3. Поет у творі критично ставиться до тих, хто:

- А) не цікавиться історичним минулим рідного краю;
- Б) намагається виїхати за кордон;
- В) зневажає мову; Г) відцурався від народних традицій.

4. Емігрувавши за кордон, українці розшукують там:

А) нові помешкання; Б) добро;

В) райський куток; Г) чарівне диво.

5. Україна у творі порівнюється із:

А) тихим раєм; Б) кутком світла і тепла;

В) дивовижною планетою; Г) дівочою красою.

6. На думку Т. Шевченка, правду, силу і волю можна відчувати виключно:

А) на небі; Б) у чужому краю; В) у рідній країні;

Г) неподалік від місця, де ти народився.

7. Неповторним для українців у світі є:

А) Сибір; Б) Дніпро; В) дивний рай; Г) міф про волю.

8. Тарас Григорович у творі, звертаючись до співвітчизників, закликає їх:

А) поважати один одного;

Б) писати художні твори про минушину;

В) вирушити за кордон на пошук щасливої долі;

Г) чужому навчатися і свого не цуратися.

9. Зазначаючи про майбутнє покоління, поет:

А) гнівається на них через їх неосвіченість;

Б) просить не дурити дітей;

В) висловлює занепокоєність з приводу їх поневолення;

Г) вважає марною справою щодо національного виховання дітей і молоді.

10. Якби вчилися українці так, як треба, то вони були:

- А) належним чином освіченими;
- Б) шанованими людьми серед інших народів;
- В) не цуралися здобутками пращурів; Г) мудрими.

11. Історію Т. Шевченко вважає:

- А) поемою вільного народу;
- Б) заплутаною і чітко не обґрунтованою;
- В) домислом і упередженням кожного;
- Г) недоопрацьованою суспільством.

12. Знаючи всі мови слов'янського люду, письменник дорікає те перішньому поколінню в тому, що воно:

- А) намагається залишити українців виїхати за кордон;
- Б) не вивчають рідної; В) говорять суржиком;
- Г) не складало віршів і пісень українською.

13. За жанровою спрямованістю «І мертвим, і живим, і ненародженим...» — це

а) поема; б) комедія; в) посланіє; г) ода.

14. Земля українська, як вважає поет, це:

А) ґрунт для вирощування сільськогосподарських культур; Б) святиня, бо напоєна кров'ю наших предків; В) те, де кожний може реалізувати свої можливості; Г) територія для спорудження маєтків.

15. Хто матір забуває, того:

а) зневажають у суспільстві; б) не запрошують на свята; в) Бог карає; г) всі клянуть і ображають.